

Zanimiv in domiseln dogodek, streljanje na papirnato tarčo z narisanimi raznobarvnimi pirhi, v katerih so označeni krogi za točkovanje zadetka, je aprila letos že desetič organizirala Lovska družina Vransko.

Med branjem članka se mi je utrnil spomin na lovski dom na Orehovcu, kjer sem po svojih otroških močeh v »živi verigi« pomagal s podajanjem opeke pri prekrivanju strehe. Obudil se mi je tudi spomin, ko sva bila z lovцем na jutranjih »prežah« na srnjaka na jasah pod Rigljem (554 m). Vsaka taka preža je imela svoj čar ob jutranji zarji v tišini na obronku gozda, če je skozi kopreno jutranjih meglic prihajal na jaso z dvignjeno glavo srnjak, za njim pa plašna srnjad z mladiči.

Iz podzvesti so se mi prikradli tudi manj prijazni dogodki o »pogonu« na divje prašiče na Kozici, ki sem se ga udeležil za »nagrado« za delo pri prekrivanju strehe lovskega doma. Spomin na strmo, skalnato in z redkim drevjem in grmovjem poraslo Kozico (970 m) mi še danes vzbuja občudovanje na trope divjih prašičev, ki tam živijo. Drugače pa je bilo, ko sem se srečal s prašičem iz »oči v oči« na par deset metrov. Takrat mi je pognal strah v kosti, da mi je zastal krik nekje globoko v grlu. Kljub temu pa je ostal v meni ponos, saj sem prvič in zadnjič videl prašiča v naravi in občutil veselje, da ga niso ustrelili, ker jo je ucvrl v nasprotno smer kot so ga pričakovali lovski strelci.

Slika divjega petelina, ki ga je oče naslikal na platno (olje 52 x 72, v lasti sestre Zvonke), pa me je vedno nagovarjala na »srečanje z njim«. Videl in slišal sem tega gozdnega lepotca tudi v naravi. Ob srečanju z njim v Pohorskih gozdovih pa me je njegovo »petje« bolj razočaralo kot razveselilo. Slišati ni bilo nobenega petja ampak samo oglašanje, kot da bi nekdo v daljavi klepal in brusil koso. Za tolažbo pa sem lahko užival v njegovem šopirjenju, ko je na rastišču bahavo »vozil kočijo«, namenjeno samicam skritim nekje v grmovju.

V najglobljem spominu pa so mi ostali trije lovci, **staroste vranskega lovstva**, Karl Košenina (gostilničar in mesar), Anton Marko (pleskarski mojster) in Jakob Virjent (čevljarski mojster). Vse tri, zaprisežene lovce, ki so v času svojega domovanja na Vranskem utirali pot vranskemu lovstvu, sem osebno poznal.

Njihova življenjska pot se je pričela pred letom 1890, ko so se rodili v Avstroogrski monarhiji, takratni domovini Slovencev. Po razpadu monarhije so od 29. 10. 1918 bivali v novonastali Državi Slovencev, Hrvatov in Srbov (SHS). Z združitvijo SHS s Kraljevino Srbijo je 1. decembra 1918 nastala Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev in s tem začetek jugoslovanstva. Ta državna tvorba je obstajala vse do šestojanuarske diktature, ko se je 3. oktobra 1929 preimenovala v Kraljevino Jugoslavijo, ki je trajala vse do njene kapitulacije oziroma nemške okupacije let 1941.

KAKO SEM SPOZNAL STAROSTE VRANSKEGA LOVSTVA

Kot kratkohačnik sem občasno obiskoval Antona Marka na njegovem domovanju nasproti vranske graščine - Avžlak. Na enem izmed obiskov (pozneje sem ugotovil, da je bil to zadnji obisk) je bil še posebej zgovoren. Takrat je tudi prvič s stene snel lovsko dvocevko, za katero sem mislil, da je zlomljena. Pokazal mi je, kako se napolni s »patroni« in »zapre«. Povedal je tudi, da ko ustreliš slišiš bum in še enkrat bum. Zaradi pripovedi sem lovsko dvocevko kar nekaj časa imenoval »bum-bum pukša«. Pripovedoval mi je tudi o svojem bratu, mojem očetu, ki je bil ravno tako mojster pleskarstva in slikarstva kot on. Omenjal je očetove risarske sposobnosti in preslikave lovskih motivov z razglednic, ki jih je upodabljal predvsem za gostilne, nekaj pa jih je ostalo doma.

V tistem času je »Čevljarstvo Jaka Virjent Vransko« popravljalo in po meri izdelovalo razno obutev. Že kot osnovnošolec sem tja nosil čevlje »za potempljat«. Pozneje, v času kavbojk, pa je bil edini čevljar daleč naokoli, ki je izdeloval škornje, ki so »pasali« h kavbojkam. Tako sem spoznal mojstra Jakoba Virjenta, ki mi je med pomirjanjem škornjev omenil, glede na moj priimek, da sta bila z mojim strice lovška »kamerada« že v času mladosti.

Tudi Karla Košenino, pri katerem je v njegovi lovski sobi Zveza borcev vsako leto organizirala srečanja žena in otrok padlih borcev vranske občine, sem zgodaj spoznal. Ob vsakokratnem srečanju je »birt« pred vsemi poudaril, da so motivi v lovski sobi upodobljeni po njegovi želji.

Še posebno pa je bil ponosen na upodobitev trojice lovcev med počitkom, ki predstavljajo njega (Karla Košenino) in njegova lovska tovariša, Toneta Marka in Jakoba Virjenta.

Iz opleska sten in stropa, ki je podlaga preslikav, je razvodno, da gre za obrtniško delo mojstra in spretnega risarja z velikim smislom in občutkom za soboslikarstvo z vidika barvnih kompozicij in tehnike uporabe šablon pri poslikavah bordur (obrob), ki dajejo prostoru bogat dekorativni učinek. Lovska soba, z okoli dvajsetimi lovskimi motivi in upodobljeno trojko lovskih tovarišev, je ena izmed najlepših lovskih sob širšega okolja.

Nadstropna 5-osna stavba (zgrajena leta 1909) s secesijsko zunanjščino in lovsko sobo je z Odlokom o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov (Ur. l. RS, št. 89/98, z dne 23. 12. 1998) razglašena kot trška arhitektura kulturnega in zgodovinskega pomena Občine Vransko.

Vsekakor pa bi bila predstavitev poslikav in »mojstra upodobitev lovskih motivov« zanimiva tudi za širšo javnost.

MEJNIKI SLOVENSKEGA IN VRANSKEGA LOVSTVA

Lovstvo v slovenskih deželah je bilo do leta 1906 organizirano v tako imenovanih **deželnih družbah za lovstvo**. Ustanovitev **Lovske družbe Vransko** je omenjena že leta 1868 v kroniki ob »20-letnici uvrstitve Vranskega med cesarske trge«. (Vir: Dogodki iz župnije Vranske, Vransko 1988).

16. 10. 1907 - v Ljubljani ustanovljen **Slovenski lovski klub**; dve leti pozneje preimenovan v **Slovensko lovsko društvo**; leta 1910 izšla prva številka slovenskega lovskega glasila Lovec;

1914 (pred I. svetovno vojno) - sprejet sklep o ustanovitvi **podružnic** Slovenskih lovskih društev in lovskih društev po **sodnih okrajih*** Slovenije;

1922 (po I. svetovni vojni) - vsa lovska društva sodnih okrajev so bila vključena v novoustanovljeno podružnico Slovenskega lovskega društva v Celju; z namenom »gojiti divjačino, poučevati ljudstvo o potrebi gojenja in ščitenja divjadi« (2. čl. Pravil iz leta 1922).

Opomba* Na Vranskem je bilo ustanovljeno Okrajno sodišče leta 1849. Vranski sodni okraj je leta 1854 zajemal občine: Vransko, Tabor (Sv. Jurij pri Taboru), Braslovče-trg, Gomilsko, Grajska vas, Reka in Polzela.

1936 – po uveljavitvi Zakona o lovstvu tedanje Kraljevine Jugoslavije je bila ustanovljena **Zveza lovskih društev Dravske banovine**; vse podružnice in lovska društva so bile njene članice do leta 1941;

V listini (del knjige s 110 listi), kolkovani in overjeni 18. 7. 1934 na takratni davčni upravi Celje, je poimensko navedenih 25 lovcev, med njimi so navedeni tudi soustanovitelji takratnega **Lovskega društva Vransko** Anton Marko, Jakob Virjent in Karl Košenina, ki je vodil lovsko knjigo.

Po kapitulaciji Kraljevine Jugoslavije in med nemško okupacijo, od 6. aprila 1941 pa vse do osvoboditve 9. maj 1945, so začasno utihnile lovske puške in tudi prenehale vse dejavnosti Lovskega društva Vransko.

26. maja 1946 - po objavi začasnega zakona o lovstvu, so vranski lovci v skladu s tem zakonom ustanovili **Lovsko družino Vransko**, katere soustanovitelji so bili ponovno že omenjeni **staroste** vranskih lovcev.

Lovska družina Vransko, z več kot 100 letno tradicijo, je bila leta 1947 priključena novoustanovljeni Okrajni lovski zvezi v Celju, ki se je po reorganizaciji leta 1983 preimenovala v Savinjsko kozjansko zvezo lovskih družin Celje.

Jože Marko

Viri:

- Občinski informator št. 87, 28. 2. 2013; dostopen na spletišču:
- Tradicija zelenih poti, publikacija ob 80-letnici slovenskega lovstva na Celjskem, izdajatelj SKZLD Celje, J. Marin in avtorji prispevkov, Celje, december 2003;
- Lovske zveze Slovenije, publikacije, spletišče www.lovska-zveza.si.
- Jubilejni zbornik ob 50. letnici Zgodovinskega arhiva Celje, Celje, HIŠA pisanih spominov / [avtorji besedila Bojana Aristovnik ... december 2006, izdal in založil: Zgodovinski arhiv Celje (zanj Bojan Cvelfar);

Pojasnila

starosta - najstarejši in najvplivnejši

birt - gostilničar

vozi kočijo - kadar petelin razprostre svoj rep

pukša - (zastarelo) puška

potempljat - obnoviti sprednji, širši del podplata

pogon - gonja divjadi na lovu

preža - čakati v določenem položaju na ...

kamerad - tovariš, prijatelj

preslikava - preslikava slik z razglednic na steno

upodobitev - nekoga narisati